Vanhempi hallitussihteeri Teemu Nikula, MMM
Ympäristöneuvos Esko Hyvärinen, YM

MUISTIO
18.6.2018

VALKOPOSKIHANHEN JA MERIMETSON SIIRTÄMINEN METSÄSTYSLAKIIN

Johtopäätökset

- **Metsästys on mahdollista vain, jos lintudirektiivissä sallitaan lajien metsästys. Nyt kielletty (ei ole mainittu liitteessä II lintudirektiivissä).**

- **Jos lajit siirretään metsästyslakiin riistalajeiksi, tulee lajit kuitenkin rauhoittaa, kuten esimerkiksi suurpedot (vrt. metsästyslaki 37 §).**

- **Ympäristöministeriö katsoo, että jos lajeihin haluttaisiin vaikuttaa nykyistä luonnonsuojelulain poikkeamislupakäytäntöä joustavammin, on mahdollista harkita sääntelyä Ruotsin tapaan metsästyslain piirissä lintudirektiivin 9 artiklan puitteissa.**

- **Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että poikkeamislupakäytännön joustavoittaminen tulisi toteuttaa luonnonsuojelulain piirissä.**

- **Jos lajit säädettäisiin riistalajeiksi, kannanseurannan vastuu siirtyy riistahallinnolle ja avustusten maksaminen ympäristöministeriön hallinnonalalta loppuu.**

- **Rauhoituksesta poikkeamista ohjaa lintudirektiivin 9 artiklan tiukka sääntely ja oikeuskäytäntö riippumatta siitä, minkä lain piirissä lajit ovat.**

- **Vahinkojen ja haittojen vähentämisen kannalta olennaista on Euroopan unionin sääntely, johon ei ole odotettavissa muutoksia.**

1. Lintudirektiivin sääntely

Jotta luonnonvaraisen linnun metsästys olisi sallittu lintudirektiivin 7 artiklan nojalla, tulee lajin olla mainittu joko liitteessä II/1 (metsästys sallittu koko EU:n alueella) tai II/2 (metsästys sallittu vain niissä maissa, joista on maininta). Muussa tapauksessa sovelletaan lintudirektiivin 9 artiklan mukaista poikkeusjärjestelmää.

Valkoposkihanhi mainitaan lintudirektiivin liitteessä I, mikä tarkoittaa sitä, että lajin elinympäristöjä on suojeltava osana Natura 2000 –verkostoa. Valkoposkihanhea ei mainita lintudirektiivin liitteessä II/1 tai II/2. Direktiivi ei siis salli lajin metsästystä 7 artiklan nojalla.

Merimetsoa ei mainita missään lintudirektiivin liitteessä. Koska lajia ei siis mainita direktiivin liitteessä II/1 tai II/2, ei myöskään merimetson metsästys ole direktiivin 7 artiklan nojalla sallittu.

Molempien lajien tappaminen on siten mahdollista vain lintudirektiivin 9 artiklan oikeuskäytännössä varsin tiukaksi muodostuneen sääntelyn puitteissa.

2. Kansallinen lainsäädäntö

Valkoposkihanhi ja merimetso ovat luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettuja lajeja. ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää luvan poiketa rauhoitusmääräyksistä luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisesti EU:n lintudirektiivin artiklassa 9 mainituin perustein. Valkoposkihanhen tappamiseen ei ole toistaiseksi myönnetty poikkeamislupia, mutta merimetson osalta tappamiseenkin oikeuttavia poikkeamislupia on myönnetty. Mahdollisista poikkeusluvista päättää ELY-keskus ympäristöministeriön ohjaamana.

Lintudirektiivin mukaisten poikkeamislupien myöntämisen keskeiset perusteet ovat muun tyydyttävän ratkaisun puuttuminen sekä muun muassa kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaaminen, lentoturvallisuuden turvaaminen sekä viljelmille kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estäminen.

Valkoposkihanhen ja merimetson osalta tavallisin poikkeamislupien hakuperuste on vakavan vahingon estäminen. Luonnonsuojelulain mukaisia poikkeamislupia koskeva oikeuskäytäntö on verraten tiukkaa ja tappamislupia voidaan yksittäistapauksissa käytännössä myöntää vain, jos vakavaa vahinkoa ei voida muilla keinoin välttää.

3. Pohdintaa vaihtoehdoista

Vain kansallinen muutos riistalajiksi – ei muutosta direktiivissä

Mikäli valkoposkihanhea tai merimetsoa ei liitetä lintudirektiivin liitteeseen II/1 tai II/2 ei niiden metsästys ole pääsääntöisesti mahdollista, vaikka lajit siirrettäisiin metsästyslain mukaisiksi riistalajeiksi.

Mikäli voimakkaasti runsastuneiden ja merkittävässä määrin vakavaa vahinkoa aiheuttaviin lajeihin haluttaisiin vaikuttaa nykyistä luonnonsuojelulain mukaista poikkeamislupakäytäntöä joustavammin, on mahdollista harkita sääntelyä Ruotsin tapaan, eli niin sanottua suojametsästystä.

Ympäristöministeriö katsoo, että jos lajeihin haluttaisiin vaikuttaa nykyistä luonnonsuojelulain poikkeamislupakäytäntöä joustavammin, on mahdollista harkita suojametsästystä metsästyslain piirissä lintudirektiivin 9 artiklan puitteissa.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että suojametsästys tulisi toteuttaa luonnonsuojelulain piirissä, jolloin vahinkoja voitaisiin edelleen tarvittaessa korvata.

Mahdollinen suojametsästys voitaisiin sallia vain pesimäajan ulkopuolella, eli syksyllä käytännössä esim. 10.8. jälkeen potentiaalisissa vahinkokohteissa – eli käytännössä pelloilla. Näin ollen suojametsästyksellä ei voitaisi suoraan vaikuttaa lintujen esiintymiseen ja niiden aiheuttamiin vahinkoihin ja haittoihin kesäaikana. Sen sijaan Pohjois-Venäjällä pesivän ja Itä-Suomessa levähtävän valkoposkihanhikannan aiheuttamia vahinkoja voisi olla mahdollista torjua nykyistä tehokkaammin yhdessä muiden ennaltaehkäisevien keinojen tehokkaan käytön kanssa.

Valkoposkihanhen pääkaupunkiseudulla pesivän lintukannan tehokas säätely suojametsästyksen avulla ei todennäköisesi onnistu, johtuen tiiviistä asutuksesta, joka rajaa metsästykseen soveltuvat paikat hyvin vähäisiksi. Tehokkaaseen hanhenmetsästykseen soveltuvia peltoja on pääkaupunkiseudulla vähän. Ilman rakennuksen omistajan tai haltijan nimenomaista lupaa eläintä ei saa ampua 150:tä metriä lähempänä sellaista rakennusta, jossa asutaan (ML 25 §). Metsästys edellyttää myös aina maanomistajan lupaa.

Lintudirektiivin liitteiden muutos ja kansallinen muutos riistalajiksi

Mikäli lajit liitettäisiin lintudirektiivin liitteeseen II/1 tai II/2, tulisi näiden lajien metsästys mahdolliseksi. Tässä tapauksessa lajit voitaisiin siirtää metsästyslain mukaisiksi riistalajeiksi ja sallia niiden metsästys pesimäaikaisen rauhoitusajan ulkopuolella. Lajit ovat elinvoimaisia ja kestäisivät metsästyspaineen.

EU:n komissio tarkasteli äskettäin sekä luontodirektiivin että lintudirektiivin toimivuutta. Tarkastelun johtopäätöksenä komissio päätyi siihen, että direktiivit vastaavat tarkoitusta, eikä niitä tai niiden liitteitä avata. Komissio on ollut tämän suhteen erittäin johdonmukainen eikä lintudirektiivin liitteiden muuttamista kannata tällä hetkellä ajatella valkoposkihanhesta ja merimetsosta aiheutuvien ongelmien ratkaisuksi.

Valkoposkihanhen osalta ongelmaksi koetaan kesäaikaan eli lintujen pesimäaikaan pääkaupunkiseudun puistoissa ja uimarannoilla oleskelevien lintujen aiheuttamat hygieniaongelmat. Keväällä ja syksyllä muuttomatkalla olevat linnut aiheuttavat maatalousvahinkoja. Metsästyksen avulla voitaisiin vaikuttaa lähinnä maatalousvahinkoihin, sillä kaupunkiympäristössä metsästyksen toteuttaminen on haastavaa.

Merimetson osalta ongelmaksi koetaan kesäaikana eli lintujen pesimäaikana pesimäkolonioiden saaristoluontoa ja –maisemaa muokkaava, esteettisesti ja muutoin aistinvaraisesti havaittu vaikutus, joka voi ulottua pitkänkin etäisyyden päähän koloniasta. Lisäksi konfliktia aiheuttavat merimetsokannan kalakantoihin kohdistama saalistusvaikutus ja vahingot kalastukselle.

Merimetson metsästys saaristo-olosuhteissa on hyvin haasteellista, joten metsästyspainetta ei välttämättä saataisi kasvatettua siten, että sillä olisi kantaa vähentävä vaikutus. Merimetso ei olisi haluttu saalis.